

**MONITOROVACIA SPRÁVA
PLNENIA VÍZIE ROZVOJA RÓMSKEJ KULTÚRY, JAZYKA A PODPORY IDENTITY
A AKČNÉHO PLÁNU NA ROKY 2022 – 2024**

Obsah

1. ÚVOD.....	3
2. MONITOROVANIE VÍZIE	3
3. HODNOTENIE PLNENIA ZA ROKY 2022-2024.....	4
3.1 Čiastkový cieľ 1: Podporovať rómsku kultúru prostredníctvom stabilizácie a rozvoja inštitúcií venujúcich sa rómskej kultúre.....	4
3.2 Čiastkový cieľ 2: Podporovať rómske umenie a umelcov.....	6
3.3 Čiastkový cieľ 3: Podporovať rómske médiá a médiá pre Rómov, vrátane presadzovania obrazu rómskej národnostnej menšiny vo verejnom priestore	7
3.4 Čiastkový cieľ 4: Podporiť rozvoj, vitalitu a uchovávanie rómskeho jazyka.....	8
3.5 Čiastkový cieľ 5: Posilniť povedomie o menšinových právach rómskej národnostnej menšiny	9
4. ZÁVER.....	10
Zoznam tabuliek	12
Zoznam použitých skratiek.....	13

1. ÚVOD

Uznesením č. 181/2021 zo dňa 7. apríla 2021 vláda Slovenskej republiky uložila Ministerstvu kultúry SR úlohu vypracovať Víziu rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity. Tento dokument má za cieľ stanoviť strategické smerovanie a ciele pre rozvoj a podporu rómskej kultúry, vrátane ochrany a propagácie rómskeho jazyka na Slovensku.

Vízia predstavuje kľúčový dokument pre systematický prístup k podpore kultúrneho dedičstva rómskej komunity a identifikovanie krokov, ktoré budú napomáhať inklúzii a posilneniu postavenia rómskej kultúry v rámci slovenskej spoločnosti. Dokument zohľadňuje ciele kultúrnej politiky a reflektuje potrebu zachovania a rozvoja kultúrnej identity Rómov v Slovenskej republike.

Participatívnym procesom vypracovaný akčný plán obsahuje konkrétne opatrenia a aktivity pre obdobie rokov 2022 – 2024, ktoré sa zameriavajú na implementáciu cieľov stanovených vo vízii. Akčný plán bol navrhnutý ako súbor krokov na podporu rozvoja rómskej kultúry, zvyšovanie povedomia o rómskej kultúre a jazyku, zabezpečenie podmienok na uchovávanie a rozvoj rómskej identity.

2. MONITOROVANIE VÍZIE

Monitorovanie a hodnotenie akčného plánu Vízie rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity je zásadným procesom, ktorý zabezpečuje, že ciele a opatrenia stanovené vo vízii prinášajú skutočný a merateľný prínos pre cieľovú komunitu. Tento proces je zameraný na priebežné sledovanie aktivít a identifikáciu možných zlepšení. Predloženie hodnotiacej správy vyplýva z uznesenia vlády SR č. 459 z 13. júla 2022 k Vízii rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity a akčnému plánu na roky 2022 – 2024.

Pre každý cieľ vízie boli definované konkrétne ukazovatele, ktoré umožňujú merať úspešnosť jej aktivít. Do hodnotiaceho procesu preto boli zapojené organizácie a inštitúcie, ktoré priamo vykonávali aktivity vyplývajúce z vízie, kultúrne inštitúcie, inštitúcie štátnej a verejnej správy, ako aj mimovládne organizácie, ktoré boli aktivitami zapojené do podpory rómskej kultúry a jazyka.

Medzi oslovenými boli: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity, SNM – Múzeum kultúry Rómov na Slovensku, dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry Štátnej vedeckej knižnice v Prešove, sekcia národnostného vysielania Slovenskej televízie a rozhlasu, Ústav rómskych štúdií Prešovskej univerzity, Ústav romologických štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, odbor rozvoja národnostného školstva Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR a Fond na podporu kultúry národnostných menšín.

3. HODNOTENIE PLNENIA ZA ROKY 2022-2024

V rámci hodnotenia stavu plnenia mali gestori aktivít možnosť vyhodnotiť jednotlivé aktivity podľa pokroku ich realizácie v kategóriách:

- **Splnená** – aktivita bola úspešne dokončená v súlade s plánovanými cieľmi a očakávaniami, všetky kroky a výstupy boli dosiahnuté a aktivita mala prínos pre víziu.
- **Prebieha realizácia** – aktivita je v procese implementácie a dosahuje postupné pokroky, zatiaľ nie je ukončená a jej realizácia sa predpokladá aj v nasledujúcom roku.
- **Nesplnená** – aktivitu sa nepodarilo uskutočniť v plánovanom čase, nebola zahájená jej realizácia alebo neprebehli žiadne prípravné kroky, príp. mohla byť presunutá do ďalšieho roku alebo sa od nej úplne odstúpilo a s jej realizáciou sa ani nepočíta.

3.1 Čiastkový cieľ 1: Podporovať rómsku kultúru prostredníctvom stabilizácie a rozvoja inštitúcií venujúcich sa rómskej kultúre

V rámci plnenia aktivít čiastkového cieľa 1 akčného plánu na roky 2022–2024 sa dosiahol nasledovný stav: 3 splnené aktivity, v 3 prípadoch realizácia aktivity ešte prebieha a 5 aktivít bolo nesplnených.

Tabuľka 1: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 1 AP na roky 2022-2024

Opatrenie	Počet aktivít	Splnené aktivity	Prebieha realizácia	Nesplnené aktivity
1.1 Zlepšiť podmienky výskumu, uchovávania a prezentácie kultúry Rómov prostredníctvom pamäťových a fondových inštitúcií s cieľom rozvoja poznania, podpory identity, budovania tolerance a porozumenia.	2	0	0	2
1.2 Podporovať vedecko-výskumné pracoviská zaoberajúce sa dejinami, kultúrou a spôsobom života Rómov a ich vzájomnú kooperáciu.	2	0	2	0
1.3 Rozvíjať všeobecné povedomie o dejinách a kultúre Rómov ako predpokladu budovania identity, predchádzania stigmatizácie a prispievania k formovaniu tolerantnej spoločnosti.	2	1	0	1
1.4 Zlepšiť podmienky pre zriaďované kultúrne inštitúcie venujúce sa kultúre Rómov v regiónoch, kde Rómovia tvoria významnejšiu časť populácie.	1	0	1	0
1.5 Zlepšovať podmienky pre nezriaďovanú kultúru a podporovať neziskové organizácie zaoberajúce sa kultúrou Rómov a rómskym jazykom, vrátane inštitucionálnej podpory smerujúcej k profesionalizácii.	3	1	0	2
1.6 Vytvoriť podmienky na vzdelávanie aktérov v oblasti kultúry Rómov po odbornej stránke (napr. tanečné kurzy, hudobné kurzy, kurzy histórie ...).	1	1	0	0

Opatrenie 1.1: Vypracovanie materiálu si vyžaduje multidisciplinárny prístup a širšie zapojenie odborníkov, ktoré nebolo možné v danom časovom horizonte zabezpečiť. V sledovanom období mal gestor úlohy na zrealizovanie potrebných krokov obmedzené personálne a finančné kapacity. Vzhľadom na nesplnenie aktivity 1.1.1 sa toto opatrenie v rámci činnosti ŠVK nenaplnilo. Knižnica však disponuje vlastným interným dokumentom rozvoja dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry.

Opatrenie 1.2: ÚSVRK zorganizoval prvé stretnutie dňa 15. 11. 2022 k aktivitám 1.2.1 a 1.2.2. Stretnutia sa zúčastnilo MŠVVM SR. V nadväznosti na stretnutie sa dohodlo, že sa vytvorí pracovná skupina vedeckých a akademických inštitúcií, zaoberajúcich sa výskumom dejín, kultúry a spôsobom života Rómov. V roku 2023 MŠVVM SR zriadilo pracovnú skupinu a zorganizovalo stretnutie. V decembri 2023 MŠVVM SR organizovalo Odborné kolokvium k otázkam rozvoja národnostného školstva. Jedným z cieľov odborného kolokvia bolo, ako naplniť Víziu rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity. V roku 2024 sa stretnutie pracovnej skupiny neuskutočnilo

V roku 2023 sa v rámci pracovnej skupiny identifikovali parciálne ciele a úlohy pracovnej skupiny. Inicioval sa spoločný výskum vedeckých a akademických inštitúcií zaoberajúcich sa výskumom dejín, kultúry a spôsobom života Rómov. ÚSVRK spracoval krátky dotazník, ktorý vypracovali členovia pracovnej skupiny z oblasti výskumu. V dotazníku sa mali identifikovať výstupy z doterajších výskumov, aby nenastala duplicita možného pripravovaného výskumu. Dotazníky neboli vyhodnotené z dôvodu nedostatočného počtu zaslaných výskumov.

Opatrenie 1.3: NIVAM vydal metodickú príručku k publikácii História Rómov, ktorá bola vydaná Radou Európy. Ide o podporný materiál k tvorbe nového ŠVP.

ŠVK – DICRK má vlastný edičný program, v rámci ktorého vydala edičné tituly. SNM v rámci vlastného edičného plánu pripravuje vydanie publikácie zameranej na dejiny a kultúru Rómov na Slovensku.

Opatrenie 1.4: Gestor aktivity oslovil organizačné útvary úradov samosprávnych krajov zodpovedné za oblasť kultúry so žiadosťou o poskytnutie informácií a kontaktných údajov zriaďovaných kultúrnych inštitúcií venujúcich sa kultúre Rómov. Následne boli vybrané inštitúcie oslovené s ponukou účasti na zasadnutí s cieľom podporiť sieťovanie. V ďalšom kroku bude nasledovať organizácia stretnutia.

Opatrenie 1.5: FPKNM bolo v roku 2022 doručených 480 žiadostí organizácií rómskej národnostnej menšiny, z toho bolo 261 projektov podporených. V roku 2023 bolo doručených 430 žiadostí a podporených 233 projektov. V roku 2024 bolo doručených 415 žiadostí a 276 podporených projektov. FPKNM poskytoval konzultácie priebežne.

Opatrenie 1.6: FPKNM v sledovanom období podporil celkovo 108 projektov zameraných na vzdelávanie detí, mládeže a dospelých v oblasti národnostnej kultúry vrátane vzdelávania organizátorov kultúrno-osvetových aktivít, organizovanie diskusií, seminárov, workshopov, sústredení, tanečných domov a pod.

3.2 Čiastkový cieľ 2: Podporovať rómske umenie a umelcov

V rámci plnenia aktivít čiastkového cieľa 2 akčného plánu na roky 2022–2024 sa dosiahol nasledovný stav: 8 splnených aktivít a 2 nesplnené aktivity.

Tabuľka 2: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 2 AP na roky 2022-2024

Opatrenie	Počet aktivít	Splnené aktivity	Prebieha realizácia	Nesplnené aktivity
2.1 Rozvíjať neprofesionálne rómske umenie prostredníctvom kolektívnej a individuálnej podpory, ale aj vytvárania možností na prezentáciu výsledkov neprofesionálnej tvorby.	3	3	0	0
2.2 Rozvíjať príležitosti pre profesionálnych umelcov Rómov prostredníctvom individuálnej podpory a vytvárania možností pre prezentáciu autorskej tvorby.	3	2	0	1
2.3 Podporovať vznik pôvodnej krásnej literatúry a tvorby v rómskom jazyku, prekladovej literatúry a poskytovať autorom odborné zázemie.	4	3	0	1

Opatrenie 2.1: V roku 2022 zrealizovala ŠVK 8 výstav, z toho 4 digitálne. V roku 2023 zrealizovala 9 výstav, z toho 3 digitálne a v roku 2024 zrealizovala 15 výstav, z toho 3 digitálne.

FPKNM v sledovanom období podporil 187 projektov zameraných na podporu rozvoja umeleckej tvorivosti a jej prezentácie, realizácie neprofesionálnych folklórnych, hudobných, tanečných, divadelných a iných festivalov a prehliadok s miestnym, regionálnym, celoslovenským alebo medzinárodným významom vrátane podujatí s medzinárodnou účasťou. Ďalších 24 podporených projektov bolo zameraných na šírenie informácií prostredníctvom elektronických médií a internetu s cieľom zverejňovania kultúrnych, spravodajských, spoločensko-vedných, vzdelávacích a osvetových obsahov, rozširovania a prijímania informácií o národnostných menšinách a pre národnostné menšiny v elektronickej forme vrátane vzniku alebo vývoja webových stránok, mobilných aplikácií, internetovej databázy zameraných na kultúrny život, tradície a jazyk národnostných menšín.

Opatrenie 2.2: Prioritizáciou projektov v iných oblastiach, v dôsledku nedostatku financií v rozpočtovej kapitole MK SR, ako aj nedostatkom organizačných kapacít a presunom Kunsthalle Bratislava pod správu Slovenskej národnej galérie, nebola aktivita realizovaná.

V sledovanom období FPKNM podporil dovedna 69 projektov zameraných na realizáciu hudobných festivalov, ktoré slúžia na prezentáciu profesionálnej hudobnej tvorby. Festivaly boli zamerané na propagáciu rôznych hudobných žánrov a talentovaných hudobníkov, skladateľov a interpretov. Zároveň FPKNM udelil 86 štipendií na podporu rómskych umelcov.

Opatrenie 2.3: V sledovanom období bolo podporených 17 projektov zameraných na podporu klubov autorskej tvorby v rómskom jazyku. FPKNM tiež podporil 19 projektov zameraných na podporu čitateľských klubov, cyklických literárnych aktivít prezentujúcich klasickú a súčasnú literárnu tvorbu v rómskom jazyku s cieľom rozvoja čitateľskej a literárnej gramotnosti detí

a mládeže, ako aj 29 projektov zameraných na tvorbu pôvodnej literárnej tvorby v jazyku národnostnej menšiny, prekladovej literatúry zo slovenského jazyka do jazyka národnostnej menšiny a z jazyka národnostnej menšiny do slovenského jazyka, podpora tvorby a prekladov monografických publikácií o mestách a obciach a o kultúrnych pamiatkach s dôrazom na ich význam pre rozvoj kultúry a jazyka národnostných menšín, tvorby a prekladu umenovednej, spoločensko-vednej a inej odbornej literatúry významnej pre rozvoj kultúry a jazyka národnostných menšín, ako aj prekladov významných diel cudzojazyčnej literatúry do jazyka národnostnej menšiny. FPKNM taktiež podporil projekty zamerané na vydávanie knižných publikácií prezentujúcich pôvodnú literárnu tvorbu národnostných menšín, ktoré prispievajú k rozvoju kultúry a jazyka národnostných menšín a vydávanie tlačovín zameraných na prezentáciu kultúry a života národnostnej menšiny.

3.3 Čiastkový cieľ 3: Podporovať rómske médiá a médiá pre Rómov, vrátane presadzovania obrazu rómskej národnostnej menšiny vo verejnom priestore

V rámci plnenia aktivít čiastkového cieľa 3 akčného plánu na roky 2022–2024 sa dosiahol nasledovný stav: 4 splnené aktivity, v 1 prípade realizácia aktivity ešte prebieha, v 2 aktivity neboli splnené.

Tabuľka 3: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 3 AP na roky 2022-2024

Opatrenie	Počet aktivít	Splnené aktivity	Prebieha realizácia	Nesplnené aktivity
3.1 Rozšíriť a stabilizovať verejnoprávne médiá (rozhlas, televízia, elektronické médiá) s cieľom širšieho spravodajského a publicistického pôsobenia smerovaného tak na rómsku ako aj majoritnú časť populácie a vytvárať priestor na používanie rómskeho jazyka vo vysielaní.	1	1	0	0
3.2 Zvyšovať kvalitu a zacielenie národnostného vysielania vo verejnoprávných médiách.	2	1	0	1
3.3 Podporovať kvalitnú filmovú a dokumentárnu tvorbu o histórii, živote a kultúre Rómov.	1	1	0	0
3.4 Podporovať kvalitu neziskových a súkromných médií a nezávislých tvorcov obsahov s dôrazom na zabezpečenie objektívnosti a plurality názorov.	2	1	0	1
3.5 Podporovať pravidelné vydávanie rómskej periodickej tlače zameranej na dospelého a detského čitateľa a skvalitňovať obsah, zameriavať príspevky na konkrétnu cieľovú skupinu a získavať od nej spätnú väzbu s účelom zlepšiť kvalitu periodickej tlače.	1	0	1	0

Opatrenie 3.1: Koncept rómskeho národnostného vysielania je súčasťou koncepcie národnostného vysielania RTVS, ktorú prerokovala a schválila Rada RTVS, ako orgán dohľadu v roku 2020. Koncepcia národnostného vysielania bola prerokovaná aj Výborom pre kultúru

a médiá NR SR a bola pripravovaná v súčinnosti s VNMES a splnomocnencom vlády SR pre rómske komunity. Konceptia platí dodnes.

Opatrenie 3.2: Jazyková a profesijná úroveň rómskych programov v STVR rastie, sústavne pribúdajú nové publicistické a dokumentárne formáty.

V sledovanom období sa menila mediálna legislatíva, zanikla RTVS a vznikla STVR. Zákonnodarca pri vypracovaní nového zákona o STVR určil pre inštitúciu tri orgány: generálneho riaditeľa, Radu STVR a napokon Etickú komisiu STVR. So založením ďalšieho orgánu zákon nepočítal a nie sú ani zákonné podmienky na jeho vznik.

Opatrenie 3.3: Zámery filmovej a dokumentárnej tvorby v rómskom jazyku posudzujú AVF, FPU a FPKNM. STVR posudzuje námety len v prípade, že sa má stať producentom alebo koproducentom akéhokoľvek audiovizuálneho diela.

Opatrenie 3.4: FPKNM podporil dovedna 17 projektov zameraných na diskusné podujatia rôznych aktérov sprístupňovaných verejnosti prostredníctvom internetu v rámci podpory projektov zameraných na vznik alebo vývoj internetového rozhlasového alebo televízneho vysielania, tvorbu obsahu pre elektronické médiá a internet, tvorbu a realizáciu podcastu, ako aj vznik novej a vývoj existujúcej webovej stránky.

Opatrenie 3.5: FPKNM v sledovanom období podnikol kroky na vytvorenie podmienok pre zavedenie viacročnej podpory periodickej tlače. Na príprave konceptu viacročnej podpory periodickej tlače FPKNM naďalej pracuje.

3.4 Čiastkový cieľ 4: Podporiť rozvoj, vitalitu a uchovávanie rómskeho jazyka

V rámci plnenia aktivít čiastkového cieľa 4 akčného plánu na roky 2022–2024 sa dosiahol nasledovný stav: 3 splnené aktivity, v 1 prípade realizácia aktivity ešte prebieha, kým 3 aktivity neboli splnené.

Tabuľka 4: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 4 AP na roky 2022-2024

Opatrenie	Počet aktivít	Splnené aktivity	Prebieha realizácia	Nesplnené aktivity
4.1 Posilňovať výskumnú činnosť v oblasti rómskeho jazyka, jeho rozvoj a uchovávanie prostredníctvom stabilnej podpory akademických a vedecko-výskumných pracovísk zaoberajúcich sa rómskym jazykom	1	0	0	1
4.2 Podporovať budovanie odborných (personálnych) kapacít v oblasti rómskeho jazyka	2	0	1	1
4.3 Podporovať uplatňovanie jazykových práv Rómov vychádzajúcich z medzinárodných a vnútroštátnych dokumentov legislatívnej a nelegislatívnej povahy	2	1	0	1
4.4 Posilňovať vitalitu rómskeho jazyka a jazykovú identitu Rómov	2	2	0	0

Opatrenie 4.1: V sledovanom období nemal gestor aktivity dostatočné finančné kapacity na zrealizovanie aktivity.

Opatrenie 4.2: V školskom roku 2021/2022 absolvovali bakalárske štúdium učiteľského študijného programu Učiteľstvo všeobecne vzdelávacích predmetov rómsky jazyk, literatúra a reálie v kombinácii prvé 2 absolventky. Aktuálne sú v tomto študijnom programe 3 ročníky. V 3. ročníku, ktorý bude v školskom roku 2024/2025 ukončovať svoje bakalárske štúdium je aktuálne 9 študentov. V 2. ročníku je aktuálne 18 študentov a v 1. ročníku je aktuálne 27 študentov. Viac ako 95% z nich sú Rómovia. Momentálne prebieha proces akreditácie magisterského stupňa vyššie uvedeného študijného programu, aby v nasledujúcom školskom roku mohli súčasní študenti pokračovať v štúdiu. Predbežne všetci študenti vyslovili záujem pokračovať v štúdiu na magisterskom stupni. Prví absolventi by mali ukončiť štúdium v školskom roku 2026/2027.

Opatrenie 4.3: V januári 2022 bola zriadená odborná komisia pre aplikáciu zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov, ktorá je stálym odborným poradným orgánom generálneho tajomníka služobného úradu ÚV SR. Komisia najmä vypracováva stanoviská v súvislosti s poskytovaním odbornej a metodickej pomoci orgánom miestnej štátnej správy, orgánom územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadenou právnickou osobou a organizačným zložkám bezpečnostných a záchranných zborov pri vykonávaní predmetného zákona s cieľom zabezpečenia jeho jednotnej aplikácie. Komisia zároveň vypracováva stanoviská k podnetom podaným podľa § 7 citovaného zákona, vrátane návrhu výšky pokuty. Komisia zasadá podľa potreby a v zmysle štatútu môže byť jej zasadnutie vedené online formou s prijatím stanoviska spôsobom per rollam. Na základe uvedených skutočností je možné túto aktivitu vyhodnotiť ako splnenú.

Opatrenie 4.4: FPKNM v sledovanom období podporil 38 projektov v rámci podpory projektov zameraných na podporu pôvodnej literárnej tvorby v rómskom jazyku a prekladovej literatúry, podpory prehliadok, festivalov, súťaží, knižných výstav, podujatí zameraných na motiváciu k čítaniu, prezentáciu autorov a diel, autorských čítaní, podporu zahraničnej a medzinárodnej spolupráce a sieťovania v oblasti literatúry a publicistiky, vydávanie spravodajských, informačných, osvetových a vzdelávacích periodík, ako aj literárnych, spoločensko-vedných, detských a mládežníckych periodík, príloh periodík vrátane príloh religióznych periodík so zameraním na rozvoj a popularizáciu kultúry, tradícií a jazyka rómskej národnostnej menšiny a ich kultúrny a spoločenský život, vydávanie tlačovín a knižných publikácií prezentujúcich pôvodnú literárnu tvorbu rómskej národnostnej menšiny, ktoré prispievajú k rozvoju kultúry a rómskeho jazyka.

FPKNM zároveň podporil 89 projektov v rámci podpory projektov zameraných na realizáciu vedecko-výskumných projektov z oblasti kultúry, histórie, spôsobu života, jazyka a identity príslušníkov menšín, literárnu, nakladateľskú a vydavateľskú činnosť vrátane periodickej a neperiodickej tlače elektronických médií.

3.5 Čiastkový cieľ 5: Posilniť povedomie o menšinových právach rómskej národnostnej menšiny

V rámci plnenia aktivít čiastkového cieľa 5 akčného plánu na roky 2022–2024 sa dosiahol nasledovný stav: 1 splnená aktivita a 4 nesplnené aktivity.

Tabuľka 5: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 5 AP na roky 2022-2024

Opatrenie	Počet aktivít	Splnené aktivity	Prebieha realizácia	Nesplnené aktivity
5.1 Zvyšovať povedomie o uplatňovaní práv príslušníkov rómskej národnostnej menšiny s dôrazom na väčšinovú populáciu	2	0	0	2
5.2 Zvyšovať povedomie o uplatňovaní práv príslušníkov rómskej národnostnej menšiny smerom do vnútra menšiny	3	1	0	2

Opatrenie 5.1: Vzhľadom na nízky počet doručených žiadostí o podporu v tejto oblasti nebola naplnená cieľová hodnota.

Opatrenie 5.2: FPKNM v sledovanom období podporil 8 projektov zameraných na rozvoj vzdelávania študentov vysokých škôl a dospelých v oblasti práv národnostných menšín zameraného na osvojenie si vedomostí a zručností vedúcich k ich aktívnemu uplatňovaniu v každodennom živote a rozvoju kritického myslenia v tejto oblasti. Podporených bolo aj 10 projektov zameraných na rozvoj vzdelávania žiakov základných a študentov stredných škôl v oblasti práv národnostných menšín zameraného na osvojenie si vedomostí a zručností vedúcich k ich aktívnemu uplatňovaniu v každodennom živote a rozvoju kritického myslenia. Išlo o vzdelávacie podujatia v oblasti práv národnostných menšín s využitím inovatívnych metód participatívneho zážitkového učenia, ako aj odbornej vedecko-výskumnej činnosti v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín, publikovania výstupov vedecko-výskumných aktivít a výchovno-vzdelávacích a informačných materiálov v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín. Vzhľadom na nízky počet doručených žiadostí o podporu v tejto oblasti však neboli naplnené cieľové hodnoty aktivít 5.2.1 a 5.2.2.

Cieľové hodnoty boli naplnené v aktivite 5.2.3, v rámci ktorej FPKNM podporil 17 projektov zameraných na rozvoj odbornej vedecko-výskumnej činnosti v oblasti postavenia a práv príslušníkov národnostných menšín, na podporu edičnej činnosti, teda publikovanie výstupov vedecko-výskumných aktivít, ako aj výchovno-vzdelávacích a informačných materiálov v oblasti práv príslušníkov národnostných menšín.

4. ZÁVER

Monitorovacia správa poskytuje ucelený prehľad realizácie aktivít stanovených v akčnom pláne Vízie rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity na roky 2022 – 2024. V priebehu sledovaného obdobia sa podarilo dosiahnuť niekoľko významných pokrokov v oblasti podpory a rozvoja rómskej kultúry, najmä prostredníctvom implementácie projektov zameraných na zachovanie rómskeho jazyka, podporu umeleckej tvorby a posilnenie povedomia o rómskej kultúrnej identite.

Na druhej strane, niektoré aktivity neboli splnené alebo boli realizované len čiastočne, čo súviselo najmä s nedostatkom finančných a personálnych kapacít, nedostatočnou koordináciou medzi zodpovednými subjektmi a nepredvídanými okolnosťami. Identifikované nedostatky poukazujú na potrebu zvýšenia efektivity riadenia a financovania opatrení, ako aj na dôležitosť aktívneho zapojenia rómskych komunít do všetkých fáz implementácie.

V rámci odpočtu aktivít bolo celkovo 19 aktivít vyhodnotených ako splnených, 16 aktivít ako nesplnených a pri 5 aktivitách ešte prebiehala realizácia. Z uvedeného vyplýva, že aj napriek dosiahnutým pozitívnym zmenám v niektorých oblastiach, značná časť opatrení akčného plánu vyžaduje systematický prístup, zvýšené úsilie a aktívnu angažovanosť všetkých strán, ako aj účinnú podporu zo strany verejného sektora.

Na základe týchto výsledkov sa odporúča posilniť inštitucionálnu a spoločenskú podporu pre aktivity zamerané na ochranu a rozvoj rómskej kultúry, čo by prispelo k udržateľnému rozvoju jej identity a k jej uznaniu ako hodnotnej súčasti kultúrneho dedičstva. Realizácia opatrení v akčnom pláne predstavuje proces, ktorý si vyžaduje sústavnú koordináciu medzi všetkými zainteresovanými stranami a schopnosť reagovať na meniace sa potreby rómskej komunity. Tento proces by mal nielen chrániť a rozvíjať rómske kultúrne dedičstvo, ale aj podporovať aktívnu participáciu rómskych komunít v spoločenskom dianí a trvalo posilňovať ich identitu.

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 1 AP na roky 2022-2024.....	4
Tabuľka 2: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 2 AP na roky 2022-2024.....	6
Tabuľka 3: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 3 AP na roky 2022-2024.....	7
Tabuľka 4: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 4 AP na roky 2022-2024.....	8
Tabuľka 5: Prehľad plnenia aktivít čiastkového cieľa 5 AP na roky 2022-2024.....	10

Zoznam použitých skratiek

AP	akčný plán
AVF	Audiovizuálny fond
DICRK	dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry
FPKNM	Fond na podporu kultúry národnostných menšín
FPU	Fond na podporu umenia
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MŠVVM SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a mládeže Slovenskej republiky
MVO	mimovládne organizácie
NIVAM	Národný inštitút vzdelávania a mládeže
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
RTVS	Rozhlas a televízia Slovenska
STVR	Slovenská televízia a rozhlas
SNM	Slovenské národné múzeum, v pôsobnosti ktorého je Múzeum kultúry Rómov na Slovensku
ŠVK	Štátna vedecká knižnica v Prešove
ŠVP	Štátny vzdelávací program
URŠ Nitra	Ústav romologických štúdií Fakulty sociálnych vied a zdravotníctva Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre
ÚRŠ Prešov	Ústav rómskych štúdií Prešovskej univerzity v Prešove
ÚSVNM	Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny
ÚSVRK	Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity
ÚV SR	Úrad vlády Slovenskej republiky
VNMES	Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny
VŠ	vysoké školy